

Non progredi est regredi

Ili prevedeno: ne napredovati znači nazadovati. Podsjetila me na ovu staru latinšku izreku **Aleksandra Ranilović**, moja nekadašnja studentica. Naime, to je i geslo požeške Gimnazije (utemeljene 1699. godine) u kojoj je od 12. srpnja do 1. kolovoza ove godine, u organizaciji *Društva za edukaciju van okvira* održana 14. ljetna škola znanosti. Zamislite, čak je i jedan nobelovac, **Sir Richard Tim Hunt** održao tamo predavanje! Aleksandra je na Školi bila angažirana oko izrade evaluacijskih upitnika za učesnike, voditelje projekata i za publiku a za *Napredak* je pripremila skoro pa dnevnički opis svih događanja i jedan *selfie* (ili *sebić*, kako kaže Aleksandra©). Ostale (brojne) fotografije potražite na linkovima iz članka.

Da, da, ako ne napreduješ, onda nazaduješ. A što mislite o našem obrazovnom sustavu, politikama (obrazovnim), reformi i o svojoj ulozi u kreiranju i primjeni nekih ključnih odluka na razini škole i obrazovnog sustava čak? Dobro, dobro, nemojte se odmah nervirati. To je samo uvod u prvi ovobrojni članak kojeg su napisali **Vesna Kovač, Branko Rafajac, Iva Buchberger i Maja Močibob** – upravo na spomenutu temu. Anketirali su i učitelje u osnovnim i srednjim školama, i nastavnike i suradnike koji ih educiraju na sveučilištima i one koji donose odluke. Nepoznato je jesu li se oni pritom nervirali; u znanstvenom članku to nije uobičajeno spominjati. Međutim, obratite pažnju na ovu njihovu, diskretno obazrivu, formulaciju: “Analiza procjena obilježja obrazovne politike iz perspektive različitih dionika hrvatskog obrazovnog sustava ukazuje na značajniju zastupljenost negativnih obilježja, a ističu se sljedeći: nedovoljno uvažavanje učiteljske odnosno nastavničke profesije u društvu; nepovjerenje učitelja i nastavnika, ali i drugih dionika obrazovnog sustava u političare i ispravnost odluka vezanih uz pitanja odgoja i obrazovanja; nedovoljno uključivanje učitelja i nastavnika u donošenje odluka na razini škola i na razini nacionalnog sustava o ključnim obrazovnim pitanjima”. Ima i nekih pozitivno vrednovanih stvari kao što je, npr., vanjsko vrednovanje škola i državna matura.

Istina, na neke stvari ne možemo utjecati (ili nam se čini da je uzaludno i pokušavati) no ima i onih koje jesu pod našom kontrolom, itekako. Jedna od takvih jest suradnja s roditeljima naših učenika. Prema rezultatima istraživanja koje su u Sloveniji proveli **Petra Gregorčič Mrvar** i **Metod Resman** na reprezentativnom uzorku učitelja osnovne škole, stručnim suradnicima u osnovnim i srednjim školama te roditeljima, svi su oni svjesni važnosti svoje dobre suradnje i ukazuju na to da bi se ona mogla i popraviti, kako na individualnoj razini tako i na onoj institucionalnoj. (Inače, Metod Resman je jako poznata faca u prosvjetno pedagoškim krugovima a, gle slučaja, bio je i recenzent monografije o kompetencijama školskih pedagoga koju prikazujemo u ovome broju). Jedno domaće istraživanje na temu cjeloživotnog obrazovanja učitelja i nastavnika, što ga je prije nekoliko godina vodila **Vlasta Vizek Vidović**, pokazalo je kako je vođenje razreda (a koje uključuje i suradnju s roditeljima) jedna od najmanje razvijenih učiteljskih (nastavničkih) kompetencija – upravo prema procjenama samih učitelja (nastavnika). Očito je – nedostaje edukacije.

Isto se može zaključiti i iz članka **Marijane Škutor** koja također piše o suradnji škole i obitelji: tradicionalnoj, tj. onoj kad roditelji dolaze u školu samo na poziv i partnerskoj... da, sad možda mislite da ću napisati kako je to ona kad roditelji dolaze kad god hoće; neću ☺. Trebate li opis, pročitajte u članku.

Vladimir Strugar priredio je bibliografiju *Napretka* u razdoblju od 1976. – 2010. godine i za sljedeći je broj **Štefka Batinić** napisala njezin prikaz. Baš dobro da ju imamo jer sada lako i brzo možemo doći do različitih informacija o ranije objavljenim člancima. Primjerice, koliko je članaka u promatranom razdoblju vezano uz strukovno obrazovanje? Vjerovali ili ne: jedan jedini! I to iz 1996. godine (Pretričević, D.: Dvojni sustav obrazovanja – kvalitativna dopuna podsustava srednjeg strukovnog obrazovanja, 137(3), 342-348.). I zato smo objeručke dočekali članak **Kornelije Mrnjauš** i **Tamare Fabac** o trendovima i izazovima u strukovnom obrazovanju i osposobljavanju na Euro-mediteranskom prostoru. Naime, „u uvjetima globalizacije i kontinuiranog tehnološkog razvoja, strukovno obrazovanje i osposobljavanje prepoznati su kao ključni alat ne samo u nadilaženju sadašnje ekonomske krize, već i u doprinosu osobnom razvoju pojedinca“. Nema sumnje da su članci s ovakvom temom, posebno sada kada je Hrvatska članica EU, korisni za našu obrazovnu politiku.

Ne sjećam se kad smo zadnji put imali (i jesmo li uopće imali) članak koji potpisuje čak šest autora. Dvoje sveučilišnih docenata, **Sanja Skočić Mihić** i **Darko Lončarić**, udružili su se s četiri učiteljice: **Martom Kolombo**, **Sandrom Perger**, **Milenom Nastić** i **Enom Trgovčić** kako bi istražili studentske samoprocjene osobne kompetentnosti za rad u inkluzivnoj nastavi. Prije svega, pokazalo se da ta kompetentnost može biti kognitivna i emocionalna, tj. jedno je što netko misli o svom znanju

u tom području a drugo je kako se s time osjeća i koliko je siguran da to može dobro raditi. Studenti starijih godišta očekivano su kognitivno kompetentniji. Međutim, odnos između količine znanja i sigurnosti u dobro obavljanje posla koji se temelji na tom znanju nije baš jednostavan. Kao i mnogo puta do sada, u raznim istraživanjima, a vjerujem da bi se svatko mogao sjetiti takve situacije iz svakodnevnog života, oni koji najmanje znaju (u ovom slučaju: studenti prve godine) – najsigurniji su da znaju, odnosno, najmanje su nesigurni☺. Kako li je bio pametan Konfucije koji je još prije dvije i pol tisuće godina upozoravao na opasnost od onih koji ne znaju a ne znaju da ne znaju! Uvijek nas iznenade. No dobro sad, gdje smo ono stali? Da, zanimljiv je i vrlo koristan nalaz kako je volontiranje značajni čimbenik veće kognitivne kompetencije, a postoje naznake da povećava i emocionalnu sigurnost za rad u inkluzivnoj nastavi. A volontiranje povećava i životno zadovoljstvo, povoljno djeluje na zdravlje itd. I sve to za samo 40ak sati godišnje, bez PDV-a (to je iz nekih drugih istraživanja i TV reklama).

I svi ostali članci, odnosno, njihovi autori bave se kompetencijama. **Majda Fajdetić** i **Natalija Šnidarić** prikazuju rezultate ispitivanja poželjnih i razvijenih kompetencija stručnih suradnika pedagoga osnovnih i srednjih škola u neposrednom radu sa subjektima. Uglavnom, školski pedagozi procjenjuju da u najvećoj mjeri posjeduju kompetencije potrebne za savjetodavni rad s učenicima – s čime je u vezi i poznavanje potreba učenika. Također, dobro poznaju načela dobrih međuljudskih odnosa i odgovorni su u obavljanju svoga posla. Međutim, nedostaje im samopouzdanja i inicijative – što nas vraća na rezultate iz prvog članka: možda su takvi jer im se čini da ih se ionako nedovoljno sluša.

Recimo odmah da u rubrici Prikazi/ocjene možete pročitati o knjizi *Kompetencije školskih pedagoga* koju su napisali **Jasminka Ledić**, **Stjepan Staničić** i **Marko Turk**, a opisao **Mile Silov**.

Ana Šenjug Golub bavi se razvojem interkulturalnih kompetencija, osobito u nastavi njemačkog jezika. Da bismo znali jesmo li i koliko smo nešto razvili, moramo imati pouzdani instrument kojim ćemo to izmjeriti. Primjerice, kako ćete znati da trebate na dijete? Vjerojatno se nećete zadovoljiti tek opaskama iz okoline; stat ćete na vagu. Čak i na više njih, za svaki slučaj☺. E, pa Ana je napravila vagu za mjerenje razvijenosti interkulturalne kompetencije u nastavi njemačkog jezika u 4. i 8. razredu osnovne škole.

Premda međunarodna iskustva ukazuju na tu potrebu, u Hrvatskoj ne postoji profesionalni standard za stručne voditelje obrazovanja odraslih. Rezultati istraživanja **Jasne Martinko** i **Antonia Svedružića** ukazuju na činjenicu da se u praksi poslovi voditelja i ravnatelja preklapaju a u situacijama kada obje uloge igra jedna osoba, ona se obično više bavi ravnateljskim poslovima – na račun onih voditeljskih.

Uzrok i/ili posljedica toga su joj bolje razvijene menadžerske kompetencije u odnosu na one andragoške što opet može imati i neke svoje neželjene posljedice, kao npr. manja kvaliteta nastavnih materijala i interne edukacije nastavnika, tj. poslova za koje su menadžerske kompetencije sigurno dobrodošle ali nisu i dovoljne. Poželjet ćemo da ovaj članak bude jedan od prvih koraka u nastojanju da se izradi standard: popis i opis poslova stručnog voditelja obrazovanja odraslih i jasno odrede njegove (ili njezine) ulazne kompetencije.

O kompetencijama je riječ i u glasovima iz povijesti, premda se to tada tako nije zvalo. **Vladimir Birošević** osvće se na pojavu i razvoj učeničkih domova u Hrvatskoj a i šire. Javljaju se oni još u starome vijeku, kroz povijest mijenjaju nazive no svrha im je ostala uglavnom ista: omogućiti školovanje djeci koja u svojem zavičaju nisu imala mogućnosti za školovanje.

Završavamo s tužnom viješću: u srpnju je, u 82. godini, iznenada, u tramvaju, preminuo dragi kolega **Stjepan Cipek**: Učitelj. Štogod da ovdje još dodam, bit će nedovoljno. Pročitajte nadahnuti nekrolog Višnje Grozdanić ispred Foruma za slobodu odgoja a u suradnji s HPKZ-om i Sveučilištem za treću životnu dob. (Život za poželjeti. A i smrt.)

Dubravka Miljković